Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Tertium

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De vita actiua. Quæstio 181.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38803

Visual Library

QVÆST. CLXXXI.

De vita actiua, in quatuor articulos diuiſa.

DEinde conſiderandum eſt de vita actiua.

¶ Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶ Primo, vtrum omnia opera virtutum moralium pertineant ad vitam actiuam?

¶ Secundo, vtrum prudentia pertineat ad vitam actiuam?

¶ Tertio, vtrum doctrina pertineat ad vitam actiuam?

¶ Quarto, de diuturnitate vitæ actiuæ.

ARTIC. I.

Vtrum omnes actus virtutum moralium pertineant ad vitam actiuam? 856

AD primum ſic proceditur. Videtur, quòd non omnes actus virtutum moralium pertineant ad vitam actiuam. Vita enim actiua videtur conſiſtere ſolùm in his quæ ſunt ad alterum. Dicit enim Greg. ſuper Ezech. * quòd actiua vita eſt, panem eſurienti tribuere. Et in fine, multis enumeratis quæ ad alterum pertinent, ſubdit, Et quæ ſingulis quibuſque expediunt diſpenſare. Sed non per omnes actus virtutum moralium ordinamur ad alios, ſed ſolum ſecundum iuſtitiam & partes eius: vt ex ſupradictis patet †. Non ergo actus omnium virtutum moralium pertinent ad vitam actiuam.

Sup. q. 80 a. 2. cor. Et op. 17 c. 7. ad 7.
** ho. 14. parũ ante med.*
q. 58. ar. 2. & 1. 2 q. 60. a. 2. & 3. il

¶ 2 Præterea, Gregor. dicit ſuper Ezechiel. * quòd per Liam, quæ fuit lippa, ſed fœcunda, ſignificatur vita actiua, quæ dum occupatur in opere, minus videt: ſed dum modo per verbum, modo per exemplũ, ad imitationem ſuam proximos accendit, multos in bono opere filios generat. Hoc autem magis videtur pertinere ad charitatẽ, per quam diligimus proximũ, quàm ad virtutes morales. Ergo videtur quòd actus virtutum moralium non pertineant ad vitam actiuam.

** ho. 14. à med. lius.*

¶ 3 Præterea, Sicut ſupra dictum eſt *, virtutes morales diſponunt ad vitam contemplatiuam. Sed diſpoſitio & perfectio pertinent ad idem. Ergo videtur

** q. præc. art. 2.*

quod

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

quòd virtutes morales non pertineant ad vitam actiuam.

SED contra eſt, quod Iſidorus dicit in lib. de Summo bono *, In actiua vita prius per exercitium boni operis cuncta exhaurienda ſunt vitia, vt in contemplatiua iam pura mentis acie ad contemplandum diuinum lumen quiſque pertranſeat. Sed cuncta vitia non exhauriuntur, niſi per actus virtutum moralium. Ergo actus virtutum moralium ad vitam actiuam pertinent.

li. 3. c. 15 parum à prin.

RESPONDEO dicendum, quòd ſicut ſupra dictum eſt *, vita actiua & contemplatiua diſtinguuntur ſecundum diuerſa ſtudia hominum intendentium ad diuerſos fines: quorum vnum eſt conſideratio veritatis, quæ eſt finis vitæ contemplatiuæ: aliud autem eſt exterior operatio, ad quam ordinatur vita actiua. Manifeſtum eſt autem quòd in virtutibus moralibus non principaliter quæritur contemplatio veritatis, ſed ordinantur ad operandum. Vnde Philoſoph. dicit in 2. Ethic. * quòd ad virtutem quidem ſcire, parum aut nihil prodeſt. Vnde manifeſtum eſt, quòd virtutes morales pertinent eſſentialiter ad vitam actiuam. Vnde & Philoſoph. in 10. Ethic. † virtutes morales ordinat ad fœlicitatem actiuam.

q. 179. a. 1.

li 2. c. 2. & li. 10. c. vlt. circa prin.

li. 10 c. 7 et 8. to. 5

Ad primum ergo dicendum, quòd inter virtutes morales præcipua eſt iuſtitia, qua aliquis ad alterum ordinatur: vt Philoſoph. probat in 5. Ethic. * Vnde vita actiua deſcribitur per ea quæ ad alterum ordinantur: non quia in his ſolum, ſed quia in his principalius conſiſtit.

li. 5. c. 1. à medio, to. 5.

Ad ſecundum dicendum, quòd per actus omnium virtutum moralium poteſt aliquis proximos ſuos exemplo dirigere ad bonum: quod Gregor. * ibidem attribuit vitæ actiuę.

Loco cit. in arg.

Ad tertium dicendum, quòd ſicut virtus quæ ordinatur in finem alterius virtutis, tranſit quodammodo in ſpeciem eius: ita etiam quando aliquis vtitur his quæ ſunt vitæ actiuæ, ſolum prout diſponunt ad contem-

templationem, comprehenduntur ſub vita contemplatiua. In his autem qui operibus virtutum moralium intendunt, tanquam ſecundum ſe bonis, nõ autem tanquam diſponentibus ad vitam contemplatiuam, virtutes morales pertinent ad vitam actiuam: quamuis etiam dici poſſit quòd vita actiua diſpoſitio ſit ad vitam contemplatiuam.

ARTIC. II.

Vtrum prudentia pertineat ad vitam actiuam?

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur, quòd pru- 857
dentia non pertineat ad vitam actiuam. Sicut *Supra q.*
enim vita contemplatiua pertinet ad vim cogniti- *180 a. 2.*
uam, ita actiua ad vim appetitiuam, Prudentia au- *co. Et pręſenti q.*
tem non pertinet ad vim appetitiuam, ſed magis ad *ar. 1. cor.*
cognitiuam. Ergo prudentia non pertinet ad vitam *Et opuſc.*
actiuam.

¶ 2 Præterea, Gregor. dicit ſuper Ezechielem,* *17. c. 7.*
quod actiua vita dum occupatur in opere, minus vi- *ad 7.*
det. Vnde ſignificatur per Liam, quæ lippos oculos *hom. 14.*
habebat. Prudentia autem requirit oculos claros, vt *à med.*
rectè iudicet homo de agendis. Ergo videtur quod prudentia non pertineat ad vitam actiuam.

¶ 3 Præterea, Prudentia media eſt inter virtutes morales & intellectuales. Sed ſicut virtutes morales
pertinent ad vitam actiuam, vt dictum eſt*, ita *ar. præc.*
intellectuales ad contemplatiuam. Ergo videtur quòd prudentia non pertineat neq; ad vitam actiuam, neq; ad contemplatiuam, ſed ad medium viuendi genus: quod Auguſtinus ponit 19. de Ciuit. Dei †. *li. 19 c. 2*

SED contra eſt, quòd Philoſophus in 10. Ethi- *& 19. to.*
co,* prudentiam pertinere dicit ad fœlicitatem acti- *5.*
uam, ad quam pertinent virtutes morales. ** li. 10. c.*

RESPONDEO dicendum, quòd ſicut ſuprà *8. to. 5.*
dictum eſt*, id quod ordinatur ad aliud, ſicut ad finẽ, *ar. præc.*
præcipuè in moralibus, trahitur ad ſpeciẽ eius ad quod *ad 3. &*
ordinatur: ſicut ille qui mœchatur vt furetur, magis *1. 2. q. 18.*
dicitur fur quàm mœchus, ſecundum Philoſophum in *ar. 6.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

5. Ethicor. * Manifeſtum eſt autem quòd cognitio prudentiæ ordinatur ad operationes virtutum moralium, ſicut ad finem: eſt enim recta ratio agibilium, ſicut dicitur in 6. Ethic. † Vnde & fines virtutum moralium ſunt principia prudentiæ: ſicut in eodem libro Philoſophus dicit. Sicut ergo dictum eſt *, quòd virtutes morales in eo qui ordinat eas ad quietem contemplationis, pertinent ad vitam contemplatiuā: ita cognitio prudentiæ, quæ de ſe ordinatur ad operationes virtutum moralium, directè pertinet ad vitam actiuam: ſi tamen prudentia propriè ſumatur, ſecundum quòd Philoſophus de ea loquitur. Si autem ſumatur communius, prout ſcilicet comprehendit qualemcumque humanam cognitionem, ſic prudentia quantum ad aliquam ſui partem pertinet ad vitam contemplatiuam: ſecundum quod Tullius dicit in 1. de Offic. quòd qui acutiſſimè & celerrimè poteſt & videre verum, & explicare rationem, is prudentiſſimus & ſapientiſſimus ritè haberi ſolet.

li. 5. c. 2. paulò à prin. to. 5
li. 6. c. 4. tom. 5.
ar. prae.
li. 1. c. de 4 virtutibus vnde oĩa manant.

Ad primum ergo dicendum, quòd operationes morales ſpecificantur ex fine, vt ſupra habitum eſt. Et ideò ad vitam contemplatiuam illa cognitio pertinet, quæ finem habet in ipſa cognitione veritatis. Cognitio autem prudentiæ, quæ magis habet finem in actu appetitiuæ virtutis, pertinet ad vitam actiuam.

1. 2. q. 1. a. 3. & q. 18. ar. 6.

Ad ſecundum dicendum, quòd occupatio exteriorum rerum facit hominem minus videre in intelligibilibus, quæ ſunt ſeparatæ à ſenſibilibus, in quibus operationes actiuæ vitæ conſiſtunt. Sed tamen occupatio exterior actiuæ vitæ facit hominem magis clarè videre in iudicio agibilium: quod pertinet ad prudentiam, tum propter experientiam, tum propter mentis attentionem: quia vbi intenderis, ibi ingenium valet, vt Salluſtius dicit *.

In coniuratione Catilinæ, in c. cuius titulus ē, Cæſaris oratio.

Ad tertium dicendum, quòd prudentia dicitur eſſe media inter virtutes intellectuales & morales, quantum ad hoc, quòd in ſubiecto conuenit cum virtutibus

bus intellectualibus : in materia autem totaliter conuenit cum moralibus. Illud autem tertium viuendi genus medium eſt inter actiuam vitam, & contemplatiuam, quantum ad ea circa quæ occupatur : quia quandoque occupatur in contemplatione veritatis, quandoque autem occupatur circa exteriora.

ARTIC. III.

Vtrum docere ſit actus vitæ actiuæ, an contemplatiuæ? 858

AD tertium ſic proceditur. Videtur, quòd docere non ſit actus vitæ actiuæ, ſed contemplatiuæ. Dicit enim Gregorius ſuper Ezechielem *, quòd viri perfecti bona cæleſtia, quæ ſaltem per ſpeculum contemplari potuerunt, fratribus denuntiant, eorumque animos in amorem intimæ claritatis accendunt. Sed hoc pertinet ad doctrinam. Ergo docere eſt actus vitæ contemplatiuæ.

3. d. 35. q. 1. ar 3. q. 1 ad 3. Et uer q. 11. ar 4.
** hom. 5. inter mediũ & fi.*

¶ 2 Præterea, Ad idem genus vitæ videtur reduci actus & habitus. Sed docere eſt actus ſapientiæ. Dicit enim Philoſoph. in principio Metaphyſic. * quòd ſignum ſcientis eſt poſſe docere. Cùm ergo ſapientia, vel ſcientia pertineat ad vitam contemplatiuam, videtur quòd etiam doctrina ad vitam contemplatiuam pertineat.

li 1. c. 1. a me. to. 3.

¶ 3 Præterea, Sicut contemplatio eſt actus vitæ contemplatiuæ, ita & oratio. Sed oratio qua quis orat pro alio, nihilominus pertinet ad vitam contemplatiuam. Ergo quòd aliquis veritatem meditatam in alterius notitiam per doctrinam deducat, videtur ad vitam contemplatiuam pertinere.

SED contra eſt, quod Gregor. dicit ſuper Ezech. * Actiua vita eſt, panem eſurienti tribuere, verbo ſapientiæ neſcientem docere.

Hom. 14. in Ezec. parũ ante med.

RESPONDEO dicendum, quòd actus doctrinæ habet duplex obiectum. Fit enim doctrina per locutionem. Locutio autem eſt ſignum audibile interioris conceptus. Eſt ergo vnum obiectum doctrinæ, id quod eſt materia ſiue obiectum interioris conceptio-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nis. Et quantum ad hoc obiectum, quandoque doctri-
na pertinet ad vitam actiuam, quandoque ad contem-
platiuam. Ad actiuam quidem, quando homo interius
concipit aliquam veritatem, vt per eam in exteriori
actione dirigatur. Ad contemplatiuam autem, quan-
do homo interius concipit aliquam veritatem intelli-
gibilem, in cuius conſideratione & amore delecta-
In ſerm. 27. ante me. 10. 10 — tur. Vnde Auguſt. dicit in lib de Verbo Domini*, Eli-
gant ſibi partem meliorem, ſcilicet vitæ contempla-
tiuæ, vacent verbo, inhient doctrinæ dulcedini, oc-
cupentur circa ſcientiam ſalutarem. Vbi manifeſtè
dicit, doctrinam ad vitam contemplatiuam pertine-
re. Aliud verò obiectum doctrinæ eſt ex parte ſer-
monis audibilis. Et ſic obiectum doctrinæ eſt ipſe
audiens. Et quantum ad hoc obiectum, omnis doctrina
pertinet ad vitam actiuam, ad quam pertinent exte-
riores actiones.

Ad primum ergo dicendum, quòd auctoritas illa
expreſſe loquitur de doctrina quantum ad materiam,
prout verſatur circa conſiderationem & amorem
veritatis.

Ad ſecundum dicendum, quòd habitus & actus
communicant in obiecto. Et ideò manifeſtè illa ratio
procedit ex parte materiæ interioris conceptionis.
tantum enim ad ſapientem vel ſcientem pertinet poſ-
859 ſe docere, in quantum poteſt interiorem conceptum
1 q.20.a. 4. ad 3. & 1. 2. q.67.a 1. ad 2. & 3. d. 35. q.1. a.4. q.3 & 3. cōt c.63. fin & veri. q. 11. a. 4. ad 2 — verbis exprimere, ad hoc quòd poſſit alium adducere
ad intellectum veritatis.

Ad tertium dicendum, quòd ille qui orat pro aliis,
nihil agit erga illum, pro quo orat: ſed ſolum erga
Deum, qui eſt intelligibilis veritas. Sed ille qui alium
docet, aliquid circa eum agit exteriori actione. Vnde
non eſt ſimilis ratio de vtroque.

ARTIC. IV.

Vtrum vita actiua maneat poſt hanc vitam?

AD quartum ſic proceditur. Videtur, quòd vita
actiua maneat poſt hanc vitam. Ad vitam enim
actiuam pertinent actus virtutum moralium, vt dictum
eſt.

eſt*. Sed virtutes morales permanent poſt hanc vitã, vt Auguſt. dicit in 14 de Trinit.† Ergo videtur, quòd vita actiua permaneat poſt hanc vitam.

** a. 1. huius q.*
† li. 14. c. 9. to 5.

¶ 2 Præterea, Docere alios, pertinet ad vitam actiuam, vt dictum eſt*. Sed in futura vita, in qua ſimiles erimus angelis, poterit eſſe doctrina: ſicut & in angelis eſſe videtur, quorum vnus alium illuminat, purgat, & perficit: quod refertur ad ſcientiæ aſſumptionem, vt patet per Dionyſ. 7. cap. Cæleſt. Hierar.† Ergo videtur, quòd vita actiua remaneat poſt hanc vitam.

** a. præc.*
† cap. 7. a me. & c. 6. Eccleſ. hierar a medio.

¶ 3 Præterea, Illud quod de ſe eſt durabilius, magis videtur poſſe poſt hanc vitam remanere. Sed vita actiua videtur eſſe de ſe durabilior. Dicit enim Gregor. ſuper Ezech.* quòd in vita actiua fixi permanere poſſumus: in contemplatiua autem intenta mente manere nullo modo valemus. Ergo multo magis vita actiua poteſt manere poſt hanc vitam, quàm contemplatiua.

** hom. 5. poſt me. illius.*

SED contra eſt, quod Gregor. dicit ſuper Ezech.† Cum præſenti ſeculo vita aufertur actiua. Contemplatiua autem hic incipitur, vt in cæleſti patria perficiatur.

† hom. 14. poſt me. illius.

RESPONDEO dicendum, quòd ſicut ſupra dictum eſt*, vita actiua habet finem in exterioribus actibus, qui ſi referantur ad quietem contemplationis, iam pertinent ad vitam contemplatiuam. In futura autem vita beatorum ceſſabit occupatio exteriorum actuum. Et ſi qui actus exteriores ſint, referentur ad finem contemplationis. Vt enim Auguſt. dicit in fine de Ciuit. Dei,* Ibi vacabimus, & videbimus: videbimus & amabimus: amabimus & laudabimus. Et in eodem lib.† præmittit, quòd ibi Deus ſine fine videbitur, ſine faſtidio amabitur, ſine fatigatione laudabitur. Hoc munus, hic affectus, hic actus erit in omnibus.

** ar. 1. huius q.*
** lib. 22 c. vlt circa fin. to. 5.*
† li. 22. c. vlt. inter princ. & me. to. 5.

Ad primum ergo dicendum, quòd ſicut ſupra dictum eſt*, virtutes morales manebunt non ſecundum

** 1 2. q. 67 ar. 1.*

actus quos habent circa ea quæ ſunt ad finem, ſed ſe-
cundum actus quos habent circa finem. Huiuſmodi au-
tem actus ſunt, ſecundum quod conſtituunt quietem
In co. ar. contemplationis : quam Auguſt. † in præmiſſis verbis
ſignificat per vacationem, quæ eſt intelligenda non
ſolum ab exterioribus tumultibus, ſed etiam ab inte-
riori perturbatione paſſionum.

Ad ſecundum dicendum, quòd vita contemplatiua,
** q prac. ar. 4.* ſicut ſupra dictum eſt *, præcipuè conſiſtit in contem-
platione Dei. Et quantum ad hoc, vnus angelus alium
non docet : quia vt dicitur Matth. 18. de angelis pu-
ſillorum, qui ſunt inferioris ordinis, quòd ſemper vi-
dent faciem Patris : ſic & in futura vita nullus homi-
num alium docebit de Deo, ſed omnes videbimus eum
ſicuti eſt : vt habetur 1. Ioan. 3. Et hoc eſt quod Hie-
rem. 31. dicitur, Non docebit vltra vir proximum
ſuum, dicens, Cognoſce Dominum. Omnes enim co-
gnoſcent me a minimo eorum vſque ad maximum.
Sed de his quæ pertinent ad diſpenſationem miniſte-
riorum Dei, vnus angelus docet alium, purgando, il-
luminando, & perficiendo. Et ſecundum hoc habent
aliquid de vita actiua quamdiu mundus durat, ex hoc
quòd adminiſtrationi inferioris creaturæ intendunt:
quod ſignificatur per hoc, quòd Iacob vidit angelos
in ſcala aſcendentes, quod pertinet ad contempla-
tionem: & deſcendentes, quod pertinet ad actionem.
lib. 2. Moral. c. 3. cir. prin. Sed ſicut dicit Greg. 2. Moral. † non ſic à diuina vi-
ſione foras exeunt, vt internæ contemplationis gau-
dijs priuentur. Et ideò in eis non diſtinguitur vita
actiua à contemplatiua ſicut in nobis, qui per opera
vitæ actiuæ impedimur à contemplatione. Non autem
promittitur nobis ſimilitudo angelorum, quantum ad
adminiſtrationem inferioris creaturæ, quæ nobis non
competit ſecundum ordinem naturę noſtrę, ſicut com-
petit angelis: ſed ſecundum viſionem Dei.

Ad tertium dicendum, quòd durabilitas vitæ acti-
uæ in ſtatu præſenti, excedens durabilitatem vitæ con-
templatiuæ, non prouenit ex proprietate vtriuſque
vitæ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

vitæ ſecundum ſe conſideratæ, ſed ex defectu noſtri, qui ex corporis grauitate retrahimur ab altitudine contemplationis. Vnde ibidem ſubdit Gregor.* quòd ipſa ſua infirmitate ab immenſitate tantæ celſitudinis animus repulſus, in ſemetipſo relabitur. ** Hom. 5. in Eze. h.*

QVÆST. CLXXXII.

De comparatione vitæ actiuæ ad contemplatiuam, in quatuor articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de comparatione vitæ actiuæ ad contemplatiuam.

¶ Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶ Primò, quæ ſit potior vel dignior.

¶ Secundò, quæ ſit maioris meriti.

¶ Tertiò, vtrum vita contemplatiua impediatur per actiuam?

¶ Quarto, de ordine vtriuſque.

ARTIC. I. 860

Vtrum vita actiua ſit potior quam contemplatiua? *Infra q. 188. a. 5. & 1. 2. q. 57. ar. 1. cor. & 3. d. 35. q. 1 a. 4. et 3. con. c. 63. fin. & c. 133. co. 1 fi. & ve. q. 11. ar. 4. & opu. 17. cap. 7. ad 3.*

Ad primum ſic proceditur. Videtur, quòd vita actiua ſit potior quam contemplatiua. Quod enim eſt meliorum, videtur eſſe honorabilius & melius: vt Philoſophus dicit in 3. Topicor.* Sed vita actiua pertinet ad maiores, ſcilicet ad prælatos, qui ſunt in honore & poteſtate conſtituti. Vnde Auguſtin. dicit 19. de Ciuitate Dei †, quòd in actione non amandus eſt honor in hac vita, ſiue potentia. Ergo videtur quòd vita actiua ſit potior quam contemplatiua.

¶ 2 Præterea, In omnibus habitibus & actibus præcipere pertinet ad potiorem: ſicut militaris, tamquam potior, præcipit frænorum factrici. Sed ad vitam actiuam pertinet diſponere & præcipere de contemplatiua: vt patet per illud quod dicitur Moyſi Exod. 19. Deſcende, & conteſtare populum, ne fortè velit tranſcendere propoſitos terminos ad videndum Deũ. Ergo vita actiua eſt potior quàm contemplatiua.

** li. 3. c. 1 a me. to. 1.*

† li. 19 c. 19. circa med. to. 5

¶ 3 Præterea, Nullus debet abſtrahi a maiori, vt applicetur minoribus. Apoſtolus enim dicit 1. ad Co-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN